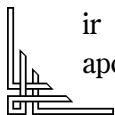

Baznīcas postīša

Sprediķis par Kristus svēto ciešanu apcerēšanu¹

I

Pirmkārt, daži aplūko Kristus ciešanas tā, ka viņos
mostas dusmas pret jūdiem; viņi lamā nabaga Jūdu un
nevar vien rīties. Tie ir pieraduši sūdzēties par citiem
cilvēkiem, nolādēt un aprunāt savus pretiniekus. Taču tā
ir nevis Kristus ciešanu, bet Jūdas un jūdu ļaunuma
apcerēšana.

¹ Šis sprediķis publicēts daudzos atsevišķos izdevumos laika posmā no 1519. līdz 1524. gadam un ir viens no visbiežāk izdotajiem Lutera rakstiem.

Otrkārt, daži ir norādījuši dažādus augļus un labumu, ko nes Kristus ciešanu apcerēšana. Turklāt vēl tiek daudzīnāti maldinošie vārdi, kas piedēvēti Albertam², proti: labāk esot kaut tikai vienu reizi, kaut tikai virspusēji pārdomāt Kristus ciešanas nekā visu gadu gavēt vai ik dienu teikt lūgšanas ar psalmu vārdiem. Šiem vārdiem ļaudis ir akli sekojuši, nostādamies pret patiesajiem Kristus ciešanu augļiem; jo viņi Kristus ciešanās ir meklējuši savu labumu. Tādēļ tie darbojas ar attēliem un grāmatām, vēstulēm un krustiem; daži nonāk pat tik tālu, ka iedomājas pasargāt sevi no ūdens, zobena, uguns un visām briesmām, it kā Kristus ciešanās vajadzētu dāvēt viņiem dzīvi, kurā nekad nenāktos ciest; bet tas taču ir pretrunā ar ciešanu dabu.

Treškārt, viņos ir līdzietība pret Kristu – tie žēlo un apraud Viņu kā nevainīgu cilvēku. Tāpat reiz rikojās sievas, kuras sekoja Kristum ceļā uz Jeruzalemi un kuras Viņš nosodīja, teikdams, ka viņām vajadzētu apraudāt pašām sevi un savus bērnus. Tādi ir cilvēki, kuri daudz un plaši runā un raksta gan par Kristus ciešanās un Viņa aiziešanu no Betānijas, gan par Jaunavas Marijas sāpēm, bet tālāk tā arī netiek. Tādēļ arī Kristus ciešanu dievkalpojums ilgst tik daudzas stundas, ka Dievs vien zina, vai tas vairāk domāts gulēšanai vai palikšanai nomodā. Šo cilvēku pulkam pieskaitāmi arī tie, kuri ir mācījuši par svētās mises lielajiem augļiem un savā vientiesībā uzskatījuši, ka pietiek tikai klausīties misi. Tas tika pamatots, izmantojot dažu skolotāju izteikumus par to, ka mise esot *opere operati, non opere operantis* – ka tā ir Dievam tikama pati par sevi, arī bez mūsu nopelniem un cienīguma –, itin kā ar to pietiktu. Bet mise taču ir iedibināta nevis sava cienīguma dēļ, bet gan tādēļ, lai darītu mūs cienīgus, it īpaši, lai liktu pārdomāt Kristus ciešanas. Jo, ja tas netiek darīts, mise kļūst par miesīgu, neauglīgu darbu, lai cik labs šis darbs pats par sevi būtu. Jo ko gan tev palīdz tas, ka Dievs ir Dievs, ja Viņš nav tavs Dievs? Kāda nozīme tam, ka ēdiens un dzēriens pats par sevi

² Šķiet, Luters minējis Albertu Lielo (*Albertus Magnus, 1193–1280*). Šis vācu tautības domātājs savu plašo zināšanu dēļ tika dēvēts par *Doctor Universalis*.

ir labs un veselīgs, ja tev tas nav veselīgs? Es baidos, ka daudzās mises neko nespēs vērst par labu, ja tajās nemeklēsim istos augļus.

Ceturtkārt, pareizi Kristus ciešanas pārdomā tie, kuri, tās uzlūkodami, ir no sirds izbijušies, un viņu sirdsapziņas ir tuvu izmisumam. Izbailēm jārodas no tā, ka tu ieraugi Dieva bargās, nenovēršamās dusmas, ko Viņš jūt pret grēku un grēcinieku; tās ir tik briesmīgas un nepielūdzamas, ka Viņš pat savam vienīgajam, vismīļajam Dēlam nav gribējis atlaist grēciniekus nekā citādi kā vien tad, ja Viņš izcietīs smagu sodu par viņu grēkiem, kā apliecināts Jes. 53:8: “.. manas tautas pārkāpumu dēļ Viņam bija uzlikts sods.” Kas gan varētu sagaidīt grēcinieku, ja Dieva mīļotais Dēls tiek tā sodīts? Tām jābūt neizteicamām, nepanesamām dūsmām, kurām iet pretī šis dzišais, neatkārtojamais Cilvēks un kuru dēļ Viņš cieš un mirst. Ja dziļi un patiesi pārdomāsi to, ka pats Dieva Dēls, Tēva mūžīgā Gudrība, izcieš tādu sodu, izbailes pārņems tevi arvien dziļāk.

Piektkārt, tev labi jāapzinās un nav jāšaubās, ka tu esi tas, kurš šādi moka Kristu; jo tieši tavi grēki ir Viņam to nodarījuši. Tā Sv. Pēteris Ap. d. 2:36–37 izbiedēja jūdus ar pērkona grāvieniem līdzīgiem vārdiem, sacīdams viņiem visiem: “Jūs esat situši krustā [Jēzu].” Un trīs tūkstoši jūdu šajā dienā izbijušies jautāja apustuļiem: “Brāļi, ko lai mēs darām?” Tādēļ, kad redzi, kā naglas caururbj Kristus rokas, tici droši – tas ir tavs darbs. Kad redzi Viņa ērkšķu vainagu, tici – tās ir tavas ļaunās domas.

Sestkārt, redzi – tajā vietā, kur Kristu sadur viens ērkšķis, tev vajadzētu saņemt vairāk nekā simt ērkšķu dūrienus, jā, tiem vajadzētu mūžīgi likt tev just vēl lielākas sāpes. Ja Kristum jācieš, ka naglas caururbj Viņa rokas un kājas, – zini, ka tev vajadzētu mūžīgi just tādas pašas un vēl lielākas mokas; tā arī notiks tiem, kuri ļauj, lai Kristus ciešanas viņos izrādītos veltīgas. Jo šis spogulis – Kristus – nemelos un neapkaunos; ko tas parāda, tam pārpārēm jāpiepildās.

Septītkārt, Sv. Bernhards apraksta, kā viņā radušās šādas izbailes. Viņš saka: es biju domājis, ka esmu drošībā, jo neko nezināju par mūžīgo spriedumu, kas pār mani pasludināts debesīs, līdz ieraudzīju, ka Dieva vienīgais Dēls apžēlojas par mani un, mani aizstā-

vēdams, pakļaujas spriedumam manā vietā. Nu es vairs nevaru justies drošs un spēlēties ar tik nopietnām lietām. Tādēļ Kristus Lk. 23:28 sacīja sievietēm: “.. neraudiet par mani, bet raudiet pašas par sevi un par saviem bērniem.” Un 31. pantā Viņš šos vārdus pamato: “Jo, kad to dara pie zaļa koka, kas tad notiks pie nokaltuša?” Itin kā sacītu: redzēdami manas mokas, mācieties, ko paši esat nopelnījuši un kam jānotiek ar jums! Jo šeit patiesi notiek tā, ka mazs suns tiek sist, lai iebiedētu lielo. Arī pravietis ir sacījis: “Visas zemes tautas lai apraud sevi Viņa dēļ,” – tām vajadzētu apraudāt nevis Viņu, bet pašām sevi. Tāpat izbijās arī ļaudis, kuri – kā jau iepriekš minēts – Ap. d. 2:37 jautāja apustuļiem: “Brāļi, ko lai mēs darām?” Arī baznīca dzied: es dziļi pārdomāšu Tavas ciešanas, tad mana dvēsele būs iztvikusī.

Astotkārt, šajā lietā mums uzcītīgi jāvingrinās; jo Kristus ciešanu atnestais labums ir atkarīgs no tā, vai cilvēks nonāk līdz pareizai atziņai par sevi pašu – vai viņš izbīstas un tiek satriekts. Un, ja cilvēks līdz šādai atziņai nenonāk, Kristus ciešanas viņam īstu labumu vēl nav atnesušas. Jo Kristus ciešanu tiešais un īpašais darbs ir tas, ka tajās Kristus kļūst cilvēkiem līdzīgs; kā Kristus miesu un dvēseli nomoka mūsu grēki, tā arī mums savā sirdsapziņā jāizcieš mokas šo pašu grēku dēļ. Un tas nenotiek ar daudziem vārdiem, bet ar dziļām domām un atziņu par to, cik lieli ir mūsu grēki. Aplūkosim līdzību: ja kāds ļaundaris tiktu tiesāts par valdnieka vai ķēniņa bērna nonāvēšanu, bet tu, juzdamies drošībā, dziedātu un spēlētu – it kā pats būtu pilnīgi bez vainas – līdz brīdim, kad pats negaidīti saņemtu apsūdzību un tiktu pārliecināts, ka esi ļaundarim palīdzējis, – redzi, nu gan tev piepeši visa pasaule kļūtu par šauru; it īpaši tad, ja to apliecinātu arī tava sirdsapziņa. Vēl lielākām bailēm tevi vajadzētu pārņemt, kad tu pārdomā Kristus ciešanas. Jo, lai gan Dievs nu ir notiesājis un padzinis ļaundarus – jūdus, viņi tomēr ir bijuši tava grēka kalpi, un tu tiešām esi tas, kurš ar saviem grēkiem nonāvējis un sitis krustā Dieva Dēlu – kā jau iepriekš sacīts.

Devītkārt, kurš jūtas tik ciets un sauss, ka Kristus ciešanas nespēj viņu izbiedēt un vest pie atziņas, tam tiešām ir jābaidās. Jo citādi

nebūs – tev jālidzinās Kristus tēlam, jākļūst Viņam līdzīgam ciešanās – vai nu dzīvē, vai arī ellē. Vismaz mirstot tev jāizbēstas, jābaiļojas, jādreb un jājūt viss, ko Kristus cieš pie krusta. Ir briesmīgi, ja tādas mokas jāizcieš, guļot uz nāves gultas; tādēļ tev vajadzētu lūgt Dievu, lai tava sirds atmaigst un tu vari auglīgi pārdomāt Kristus ciešanas. Jo nav arī iespējams, ka cilvēks pats no sevis varētu tās nopietni pārdomāt, pirms Dievs licis šo spēju viņa sirdī. Tāpat ne šī apcerēšana, ne kāda cita mācība tev netiek dota tādēļ, lai tu pats no sevis tai nekavējoties pievērstos un to īstenotu, bet gan, lai tu vispirms meklētu un lūgtu Dieva žēlastību un tad ar Dieva žēlastību, nevis pats saviem spēkiem īstenotu šo mācību. Tieši šī iemesla dēļ iepriekš minētie ļaudis par Kristus ciešanām domā un runā nepareizi; jo viņi nav piesaukuši Dievu, bet paši saviem spēkiem radījuši un ieviesuši kādus Kristus ciešanu apcerēšanas veidus, rikodamies pavisam cilvēciski un neauglīgi.

Desmitkārt, kurš kaut dienu, stundu vai pat tikai stundas ceturksni šādi pārdomā Kristus ciešanas, par to droši varam teikt, ka viņš ir labāks nekā tas, kurš veselu gadu gavējis un ik dienu teicis lūgšanas ar psalmu vārdiem, jā, labāks nekā tas, kurš noklausījies simt mises. Jo šī pārdomāšana būtiski maina cilvēku – līdzīgi tam, kā Kristībā viņš piedzimst no jauna. Te Kristus ciešanas paveic savu isto, cēlo darbu – tās nonāvē veco Ādamu, aizdzen visu patiku un tieksmi pēc radītām lietām, visu paļāvību uz tām, – gluži kā notika ar Kristu, kad Viņš bija visu – arī Dieva – atstāts.

Vienpadsmitkārt, tā kā šis darbs nav mūsu rokās, mēdz notikt tā, ka to, ko esam lūguši, tajā pašā brīdī vēl nesaņemam; tomēr mums nav jāzaudē cerības, nedz jāpārstāj lūgt. Dažkārt šo Dieva žēlastību saņemam brīdī, kad neesam lūguši, – tas notiek ar Dieva ziņu un pēc Viņa prāta; jo Dieva žēlastībai ir jābūt un jāpaliek brīvai un nesaistaītai. Kad tā ir saņemta, cilvēks savā sirdsapziņā jūt skumjas – viņš pats ar visu savu dzīvi sev vairs nepatīk; un, iespējams, viņš nemaz nezina, ka šādas skumjas viņā radījušas Kristus ciešanas, par kurām viņš varbūt īpaši nav domājis. Savukārt citi gan domā par Kristus ciešanām, tomēr negūst pareizu atziņu par sevi. Pirmajos

Kristus ciešanas ir apslēptas un patiesas, otrajos – šķietamas un mānīgas. Tā Dievs mēdz visu apgriezt otrādi – tie, kas nepārdomā Kristus ciešanas, tomēr pārdomā tās; tie, kuri klausās misi, nav par tām dzirdējuši, savukārt tie, kas misi neklausās, par tām tomēr dzird.

II

Divpadsmitkārt, līdz šim esam kavējušies Ciešanu nedēļā un aplūkojuši to, kā pareizi jāsaprot Lielā piektdiena; nu seko Lieldienas un Kristus augšāmcelšanās. Kad nu cilvēks ir atzinis savu grēku un izbijies, uzlūkodams pats sevi, ir jāraugās, lai grēki neturpinātu šādi nomākt sirdsapziņu, citādi tie neizbēgami iedzīs mūs izmisumā. Gluži kā šie grēki ir Kristū atzīti, mums tie atkal jāmet uz Viņu, lai mūsu sirdsapziņa kļūtu brīva. Tādēļ pielūko, lai tu nedarītu tā, kā dara aplamie cilvēki, kas ļauj grēkiem graužt un mocīt viņu sirdsapziņu, nopūlēdamies ar labiem darbiem vai gandarīšanu, vai arī domā, ka varēs atbrīvoties no grēkiem ar atlaidu palīdzību, kas tomēr ir neiespējami. Diemžēl šāda aplama pašāvēība uz gandarīšanu un svētceļojumiem tagad ir ļoti izplatīta.

Trīspadsmitkārt, tu būsi metis savus grēkus uz Kristu tad, ja nešaubīgi ticēsi, ka Viņa brūces un ciešanas rada tavi grēki, kurus Viņš nes un par kuriem Viņš maksā, kā Jesaja (Jes. 53:6) saka: “.. Tas Kungs uzkrāva visus mūsu grēkus Viņam,” un Sv. Pēteris 1. Pēt. 2:24: “Viņš uznesa mūsu grēkus savā miesā pie [krusta] staba..” Un Sv. Pāvils 2. Kor. 5:21 apliecina: “To, kas grēka nepazīna, Viņš mūsu labā ir darījis par grēku, lai mēs Viņā kļūtu Dieva taisnība.” Uz šiem un līdzīgiem vārdiem tev droši un pilnīgi jāpaļaujas; jo vairāk sirdsapziņa tevi moka, jo drošākai jābūt šai pašāvēībai. Ja tu nepakļaujies, bet centies rast mieru ar grēknožēlas un gandarīšanas palīdzību, tu mieru nekad neatradīsi, bet galu galā kritīsi izmisumā. Jo, ja mūsu grēki paliek pie mums un nodarbina mūsu sirdsapziņu, ja uzlūkojam šos grēkus savās sirdīs, tie ir pārlietu spēcīgi, turklāt dzīvo mūžīgi. Bet, kad redzam, ka grēki uzkrauti Kristum un Viņš ar savu augšāmcelšanos tos uzvar, – ja

mēs tam droši ticam, tad grēki ir nonāvēti un iznīcināti. Jo pie Kristus grēki nevar palikt – Viņa augšāmcelšanās notikumā tie ir aprīti. Nu tu Kristū vairs neredzi ne sāpes, ne brūces – neko tādu, kas norādītu uz grēku. Tā Sv. Pāvils Rom. 4:25 saka, ka Kristus ir miris mūsu grēku, bet augšāmcēlies – mūsu taisnības dēļ, tas ir: ciezdams Viņš ļauj mums atpazīt grēku un nonāvē to; ar savu augšāmcelšanos Viņš mūs taisno un dara brīvus no visiem grēkiem – ja vien mēs tam ticam.

Četrpadsmitkārt, ja tu nespēj ticēt, tad – kā jau iepriekš sacīts – lūdz Dievam, lai tu to spētu. Jo arī šī lieta ir tikai Dieva rokās un arī tā tiek dota dažreiz atklāti, dažreiz apslēptā veidā – kā redzējām, aplūkojot jautājumu par ciešanām.

Tācu tu vari mudināt pats sevi uz ticību: pirmkārt, nepievērsties joprojām Kristus ciešanām, jo tās savu darbu jau ir paveikušas un tevi izbiedējušas; tev jāraugās dziļāk un jāuzlūko Kristus laipnā sirds, lai saskatītu, ka tā ir mīlestības pārpilna pret tevi, – mīlestība liek Viņam nest tavu smago grēku nastu, tavu apgrūtināto sirdsapziņu. Tā tava sirds kļūs laipna un vēliga pret Kristu un tava ticības paļāvība tiks stiprināta. Un tālāk – pacelies caur Kristus sirdi pie Dieva sirds un redzi, ka Kristus nebūtu varējis parādīt tev savu mīlestību, ja Dievs savā mūžīgajā mīlestībā to nebūtu vēlējis, – šai mīlestībai Kristus ir paklausījis, atklādam savu mīlestību pret tevi. Te atradīsi labo Dieva Tēva sirdi un – kā Kristus saka – tiksi caur Kristu vilkts pie Tēva. Tad tu sapratīsi Kristus vārdus Jņ. 3:16: “Jo tik ļoti Dievs pasauli mīlējis, ka Viņš devis savu vienpiedzimušo Dēlu..” Tā tu patiesi atzīsi un iepazīsi Dievu, juzdams nevis Viņa biedinošo varu vai gudrību, bet žēlastību un mīlestību. Tad tava ticība un paļāvība spēs pastāvēt; tieši tā cilvēks patiesi piedzimst no jauna – Dievā.

Piecpadsmitkārt, kad tava sirds tā nostiprinājusies Kristū un tu esi kļuvis par grēka ienaidnieku – mīlestības dēļ, nevis bailēs no mokām –, tev jāuzlūko Kristus ciešanas arī kā piemērs visai tavai dzīvei, pārdomājot tās jau citādā veidā. Jo līdz šim esam tās uzlūkojuši tikai kā sakramentu, kas mūsos darbojas, un mēs saņemam tā iedarbību; tagad pārdomāsim šīs ciešanas tā, ka arī mēs paši esam darītāji, proti – ja tevi

piemeklē bēdu laiks vai slimība, padomā, cik niecīgas ir tavas ciešanas salīdzinājumā ar Kristus ērkšķu vainagu un naglām. Ja tev jādara vai jāpieļauj kas netikams – padomā, kā Kristus tika sasaistīts un piedzīvoja patvaļību. Ja tev uzbrūk augstprātība – skaties, kā tavs Kungs tiek izsmiets, nicināts un apkaunots līdz ar ļaundariem. Ja tev uzmācas nešķistība un jaunā iekāre – domā par to, cik briesmīgi tiek šausta, sadurta un sasista Kristus trauzlā miesa. Atceries, kā Kristus ar asarām un vaidiem lūdzis par tevi un visiem saviem ienaidniekiem, kaut arī Viņš būtu varējis atbēgt. Ja tevi nomāc bēdas vai nepatika miesīgās vai garīgās lietās, stiprini savu sirdi un saki: kādēļ gan lai es nepanestu šādas niecīgas bēdas, ja mans Kungs dārzā cieta tādas bailes un bēdas, ka svīda asins sviedrus? Es būtu slinks un nelietīgs kalps, ja gribētu mierīgi gulēt, kad manam Kungam jācīnās ar nāves briesmām!

Redzi, tā Kristū varam smelties spēku un mierinājumu pret visiem netikumiem. Tāda ir pareiza Kristus ciešanu pārdomāšana, un, kas vingrinās šādā Kristus ciešanu apcerēšanā, tas dara labāk nekā, ja klausītos visus ciešanu sprediķus vai mises. Un tie ir īsti kristieši, kuri šādi saista Kristus dzīvi un vārdu ar savu dzīvi, kā Sv. Pāvils saka Gal. 5:24: “Bet tie, kas Kristum pieder, ir savu miesu krustā situši līdz ar kaislībām un iekārošanām.” Jo Kristus ciešanas ir jāpārdomā nevis ar vārdiem un ārišķīgu izlikšanos, bet patiesi, ar visu dzīvi. Tā arī Sv. Pāvils Vēstulē ebrejiem (Ebr. 12:3) mūs mudina: “Ņemiet vērā To, kas panesis tādu pārestību no grēciniekiem, lai jūs nepieķūstat, savās dvēselēs pagurdami.” Un Sv. Pēteris 1. Pēt. 4:1 saka: “Kad nu Kristus ir cietis miesā, tad apbruņojieties arī jūs ar to pašu prātu.” Taču šāda Kristus ciešanu apcerēšana vairs nav ierasta un ir kļuvusi reti sastopama, lai gan Sv. Pāvila un Sv. Pētera vēstules ir šādu piemēru pārpilnas. Mēs esam aizstājuši būtību ar ārējo, atstādami pārdomas par Kristus ciešanām tikai vēstulēs un sienu gleznojumos.³

³ Šajā Lutera sprediķī vēl vērojama stipra Augustīna teoloģijas ietekme. No tās Luteram bija visgrūtāk atbrīvoties. Kad Luters to bija paveicis, viņš Evaņģēliju ieraudzīja jaunā gaismā. Nevis kā kaut ko, kas notiek mūsos, bet ārpus mums pie Golgātas krusta. Sk. Sārnivāra Ū. Luters atklāj Evaņģēliju.